

Posudek oponenta bakalářské práce

Barbora KUŽELOVÁ

K historii rolnické školy v Písku ve světle výročních zpráv školy z let 1870–1927

Bakalářská práce, Ústav archivnictví a pomocných věd historických, Filosofická fakulta, Jihočeská universita, České Budějovice 2021, 85 stran textu, 10 stran obrazových příloh.

Kolegyně Barbora Kuželová ve své bakalářské práci slibuje vytvořit „... *ucelený obrázek o historii jedné z nejstarších a nejvýznamnějších středních škol v městě Písku, který prozatím chyběl. Doplnění této mezery představuje hlavní cíl předkládané práce.*“ (Úvod, s. 11) V Závěru práce pak autorka na s. 79 konstatuje, že se tento úkol podařilo splnit, což ovšem skutečnosti odpovídá jen do určité míry. Již na úvod posudku je však třeba konstatovat, že výslednou podobu předloženého textu výrazně ovlivnilo uzavření archivů v důsledku pandemie čínského viru, diplomantka tak nemohla pracovat se všemi potřebnými prameny.

Hlavním, a *de facto* jediným, pramenným východiskem předloženého spisu se tudíž stala relativně ucelená řada výročních zpráv školy z let 1870–1927. Dále autorka vycházela z relativně kompletní česky psané (starší i novější) sekundární literatury vztahující se k tématu (včetně internetových zdrojů). Své pojednání si kolegyně Kuželová rozdělila do čtyř výkladových kapitol (členěných na několik podkapitol), práce dále zahrnuje nezbytné uvedení do problematiky a závěrečné shrnutí dosažených výsledků i soubor deseti obrazových příloh.

V úvodní části autorka srozumitelně přibližuje zaměření, strukturu i východiska předložené práce včetně popisu informačního rozsahu výročních zpráv. V první kapitole (s. 12–28) diplomantka podává vcelku zdařilou, ale zbytečně podrobnou kompilaci o vývoji zemědělské výroby v Čechách od konce 18. století do počátku 20. století, podobně (naddimenzovaně vzhledem k rozsahu bakalářské práce a prostoru věnovanému vlastní písecké rolnické škole) je koncipována i následující kapitola věnovaná rozvoji zemědělského školství v českých zemích (s. 29–41). Třetí výkladová část práce předkládá stručný, a místy spíše torzovitý, nástin dějin města Písek a jeho středních škol v období od poloviny 19. do poloviny 20. století (s. 42–53). Hlavnímu tématu práce se věnuje pouze poslední kapitola kvalifikačního spisu, která na s. 54–77 na základě výročních zpráv rámcově přibližuje základní charakteristiky a vývoj písecké rolnické školy, což však nelze (dle mého soudu) chápat jako plnohodnotné splnění avizovaného cíle práce.

Co zde tedy postrádám? Předloženému pojednání lze vytknout řadu nedostatků, jež z valné části nijak nesouvisí s výše uvedeným uzavřením archivů. Jednak v práci postrádám, byť jen stručné, hodnocení některých základních publikací, které byly použity při zpracování

tématu, dále zde chybí jakýkoli nástin metod použitých v práci či možnosti badatelského využití výročních zpráv stejně jako představení dalších pramenných zdrojů nezbytných ke zpracování zvoleného tématu. Na s. 80 sice B. Kuželová zmiňuje archivní fond *Rolnická škola Písek 1870–1959 (1960)* uložený ve SOkA Písek, ale bez jakéhokoli upřesnění. Byť autorka neměla z objektivních důvodů možnost ve fondu detailněji bádát, jistě mohla na základě inventáře provést alespoň základní heuristiku, ujasnit si rozsah a komplexnost fondu i možnosti jeho využití v případě dalšího zpracování tématu. V případě hodnocení a možností využití základního pramene přítomné práce, tj. výročních zpráv, zde postrádám zejména studii Petra Kadlece.¹ Vzhledem k tématu zde nenacházím ani další práci téhož autora věnovanou odbornému školství v Předlitavsku,² jistě užitečné informace nejen o rolnické a lesnické škole a o Ladislavu Burketovi, ale i základní nástin dějin píseckého školství až do počátku 21. století by autorka získala v nejnovějším almanachu písecké lesnické školy.³ V souvislosti s použitou literaturou chci připomenout též dílčí nedostatky v závěrečném soupise zdrojů, kde některé prostudované práce nejsou uvedeny, popř. u nich chybí paginace či jsou špatně citovány. Z hlediska jazykového a formálního též lze práci vytknout, byť nikoli hojně, gramatické chyby (s. 7, 44, 46, 66), problematické formulace (s. 12, 18, 25, 30, 55, 66), nedůslednosti v odkazech či nerozlišování termínu český ve smyslu zemském a nacionálním – skutečně se jedná ve sledovaném období pouze o „české“ zemědělství či „český“ venkov, o „českého“ rolníka či sedláka nebo výlučně jen o „českou“ vesnici apod. (viz např. s. 7, 12, 13, 14, 16, 17 aj.)?

K práci mám též několik věcných výhrad. Ve druhé kapitole se autorka věnuje problematice zemědělského vzdělávání v zemi v obecné rovině. Dovolím si zde upozornit, že vedle těchto vcelku obecných detailních informací by bylo vzhledem k tématu vhodnější připojit též informaci o situaci v této sféře v regionu jižních Čech. To by bylo jistě důležité i pro zdůraznění významu písecké rolnické školy, kdy např. v Českých Budějovicích vznikla německá i česká rolnická škola až výrazně později. A připomenutí by si zasloužil rovněž fakt, že před vznikem specializovaných vzdělávacích zařízení v oblasti zemědělské výroby byla do určité míry výuka těchto oborů zahrnuta do studijních programů (agronomie či ekonomie) filosofických lyceí a biskupských seminářů, jejichž někteří absolventi pak během

¹ Zejm. srov. Petr KADLEC, *Prameny k dějinám vzdělání a školství (Tiskové programy/výroční zprávy/ středních škol, školské schematismy a středoškolské hlavní katalogy)*, in: Milan Myška – Aleš Zářický a kol., *Prameny k hospodářským a sociálním dějinám novověku 2*, Ostrava 2010, s. 252–289.

² Petr KADLEC, *Vzdělání – společnost – hospodářství. Utváření profesně vzdělávací infrastruktury v Předlitavsku od poloviny 19. století do roku 1914 na příkladu rakouského Slezska*, Červený Kostelec 2020.

³ Srov. zejm. Jiří DVOŘÁK – Miroslav NOVOTNÝ, *Počátky píseckého školství*, in: *Almanach. 130 let českého lesnického školství v Písku 1885–2015*, VOŠL a SLŠ Bedřicha Schwarzenberga, Písek 2015, s. 23–42.

své duchovní praxe ve farnostech rovněž patřili k významným propagátorům užívání nových zemědělských metod, postupů či plodin.

Kolegyně Kuželová do textu práce zařadila též řadu grafů, ovšem vypovídací hodnotu některých z nich (zejm. na s. 60 a 63) snižuje (objektivně) nízký počet vstupních údajů. Jako vhodnější pokládám začlenění těchto dvou či tří kvantifikovatelných dat do textu s příslušným komentářem. Tyto komentáře by (a to ve všech v práci uvedených případech) měly blíže objasňovat vývojové řady znázorněné grafy, ty jsou však v případě grafů č. 1 (s. 56) a č. 4 (s. 62) poněkud matoucí. Opravdu pokles z 12 na 8 pedagogů představuje pouze „*drobné snížení*“? Či snad lze označit pokles z 20 (?) na 11 (?) účastníků včelařského kursu za „*mírný*“ (tím spíše že, mohu-li soudit z grafu, se v ostatních letech jejich počty pohybovaly cca od 18 do cca 21)?

Z dalších faktických připomínek či dotazů, vycházejících z četby práce, chci uvést alespoň následující: na s. 40–41 autorka uvádí, že za protektorátu byli studenti a učitelé „*povoláni do války*“ (opravdu i ti čeští?), bližší objasnění by si jistě zasloužila informace o zavedení češtiny jako povinného předmětu, jazyka maturitní zkoušky i vyučovacího jazyka na píseckém gymnasiu již od období 1848–1851 (mimořádně první český zápis ve školní kronice je až z roku 1870, do té doby byla vedena v němčině). Dále upozorňuji, že nejen reálky, ale i gymnasia byla rozdělena na nižší a vyšší stupeň, a to již podstatně dříve (s. 50), na s. 57 autorka podává informace o finanční náročnosti studia, z nichž by se dalo soudit, že na písecké škole mohli studovat pouze chlapci z dobře situovaných rodin – bylo tomu vskutku tak? Vysvětlení by si zasloužily též údaje o hospodaření školy, kdy k roku 1895/1896 autorka uvádí vyrovnané příjmy a výdaje ve výši cca 50 000 zlatých, zatímco v roce 1903/1904 již jen necelých 10 000, ovšem v korunové měně (jaká byla struktura příjmů školy?). A konečně v práci postrádám alespoň nějaký souhrnný údaj o počtu studentů rolnické školy za celé sledované období – dílčí údaje k některým rokům a jednotlivým kursům na škole či graficky uvedená data pro léta 1912–1918 zde sice nechybí, ale celkový počet stejně jako jejich sociální či teritoriální charakteristiky ano. Podobně je tomu i s názvem školy – ten se proměňoval v čase se změnou zaměření školy i politických režimů, ve sledovaném období (*de facto* do roku 1950) písecká zemědělská škola nesla celkem 4 názvy: Rolnická škola Písek (1870–1921), Zemská rolnická škola Písek (1921–1948), Jednoroční rolnická škola Písek (1948–1950) a Rolnická škola chovatelská Písek (1950–1952).

Jsem si vědom, že na řadu mnou zde vznesených připomínek nelze najít adekvátní odpovědi pouze ve výročních zprávách, s nimiž Barbora Kuželová pracovala, na některé však ano a některé mé výhrady s objektivní překážkou při přípravě bakalářské práce v podobě uzavření

archivů v důsledku čínské pandemie nesouvisí ani nepřímo. Při hodnocení předložené bakalářské práce se tyto okolnosti, bohužel, nemohou neodrazit v jejím hodnocení. Na druhé straně však oceňuji jak výběr tématu, tak i místy úspěšnou snahu vyrovnat se s objektivními komplikacemi při jeho zpracování.

Je zřejmé, že kolegyně Kuželová plně nevyužila potenciál, který se jí nabízel volbou bezpochyby zajímavého tématu bakalářské práce – ať již z nedostatku času či přechodné nedostupnosti potřebných pramenů. Její pojednání tak zůstalo někde v polovině cesty k vytvoření slibovaného uceleného obrázku o dějinách písecké rolnické školy. Lze však očekávat, že se kolegyně s tématem i v dalším studiu bude chtít popasovat, a proto by mé připomínky a výhrady uvedené v posudku měly být chápány též jako jisté vodítko *pro futuro*.

Závěrem posudku tak mohu konstatovat, že předložená práce Barbory Kuželové splňuje požadavky kladené na kvalifikační bakalářské práce, a proto ji doporučuji k obhajobě, ale vzhledem k výše uvedeným připomínkám navrhuji její klasifikaci stupněm **velmi dobře**.

V Českých Budějovicích 23. 8. 2021

doc. PhDr. Miroslav Novotný, CSc.